

SERRA

724 ABRIL 2020 • 6,10 €

D'OR

CONFINATS PER LA COVID-19

F.-M. Álvaro
Xavier Domènech

SOM CONSCIENTS DE L'EMERGÈNCIA CLIMÀTICA?

Javier Martín-Vide, Joan Herrera, Carles Feixa i Mònica Usart

PREMIS CRÍTICA «SERRA D'OR» 2020

Oriol Ponsatí-Murlà, un humanista
del segle XXI

Zeneida Sardà

Picasso, subjecte i objecte poètic

Vinyet Panyella

W.G. Sebald, escriure sobre el final
dels temps

Fèlix Edo Tena

Els Raluy, tres cirks en ruta

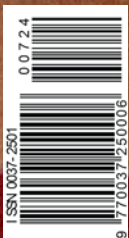
Jordi Jané

Paco Poch, ensenyant a produir
sense manual

Albert Elduque

Panorama de narrativa catalana

Borja Bagunyà

Un malson que ha de passar

per Francesc-Marc Álvaro

Cues a Vilassar de Mar per entrar a comprar al supermercat. (Fotos: Vinyet Peñarroya)

“
El coronavirus
ens ha recordat
la vulnerabilitat
essencial que
ens defineix
com a éssers
humans, pel sol
fet de ser-ne.

”

Escric aquest paper confinat a casa a causa de la pandèmia del coronavirus que, provinent de la Xina, afecta tot el planeta i, d'una manera especial, Europa. Llegeixo *La pesta*, d'Albert Camus, per veure si el clàssic il·lumina aquesta hora, tan incerta. Hi trobo aquestes paraules: «Els nostres conciutadans, referent a això, eren com tothom; pensaven en ells mateixos; dit d'una altra manera, eren humanistes: no creien en les plagues. La plaga no està feta a la mesura de l'home, per tant l'home es diu que la plaga és irreal, és un malson que ha de passar. Però no sempre passa, i de malson en malson són els homes els que passen, i els humanistes en primer lloc, perquè no han pres precaucions.» El malson ha esdevingut absolutament real. I ens provoca un

neguit incessant, perquè ara som habitants d'un retaule que sembla fantàstic, però que és el de les nostres vides. Neguit, desconcert i estupor. Aquesta aventura ens passa a nosaltres; no en som només espectadors, en som protagonistes sense haver-ho demanat. A diferència de la catarsi de butxaca que ens provoquen les pel·lícules i les telesèries, aquesta vegada som obligats a tocar fons.

El coronavirus o Covid-19 ha esborrat gairebé la resta d'informacions. Moltes coses que abans reclamaven la nostra atenció han desaparegut o han passat a segon o a tercer pla, a molta distància de la pandèmia, fins i tot la nova crisi de la monarquia espanyola, arran de fer-se públic que el rei Joan Carles va rebre comissions il·legals, va fer donacions fraudulentas a una amant i ha tingut diners en paradisos fiscals. Fa dies que només parlem de

la plaga, per dir-ho com Camus. I, a més, en aquests moments, encara no sabem quan acabarà aquest període excepcional. Tothom intueix que serà molt més llarg del que preveuen i anuncien les autoritats.

Què ens està ensenyant aquesta pandèmia? Escric algunes impressions, del tot provisionals, és clar. Però paga la pena fer una mica d'inventari.

En primer lloc, el coronavirus ens ha recordat la vulnerabilitat essencial que ens defineix com a éssers humans, pel sol fet de ser-ne. Davant la temptació de sentir-nos omnipotents i perfectament segurs i invencibles en el domini de la ciència, la tècnica i el llenguatge, tota persona ha de fer avui un exercici d'humilitat radical. Controlem la natura, però només fins a un cert punt. Això és una obvietat i potser no calia una crisi sanitària

El confinament ens obliga a trobar maneres d'estar tan ocupats com puguem. Ens hi ajuda mantenir la rutina i practicar activitats que potser fins ara no podíem fer per manca de temps lliure.

global d'aquesta envergadura per adonar-nos-en, però som animals que ens representem més forts del que veritablement som. Ara i aquí, aquest nou virus ens obliga a repensar-nos amb modèstia, com a part del tot que és el planeta.

En segon lloc, aquesta amenaça tan extrema a la seguretat i a la vida de la gent ha posat el focus sobre la política, que és l'instrument mitjançant el qual les societats intenten governar-se i fer front als reptes col·lectius de la manera menys dolenta. De què serviria la política si no fos útil per abordar un problema d'aquesta envergadura? Però la concreció de les decisions polítiques per aturar la Covid-19 és a escala estatal quan es tracta d'un fenomen mundial que no entén de fronteres, administracions, governs ni banderes. Aquesta paradoxa indica que el vell estat nació continua sent el centre de gravetat de la responsabilitat política i que l'ideal d'una governança global és molt lluny, fins i tot dins de la Unió Europea, un espai institucional on això hauria de tenir lloc d'una manera automàtica. Tot resulta molt contradictori: cal tancar fronteres per aturar una amenaça que, de fet, les

desborda sense miraments. I es tanquen les fronteres dels estats nació mentre, en canvi, a Espanya, el Govern central —quan escric aquestes ratlles— es nega a tancar la ciutat amb més malalts per la Covid-19, que és Madrid.

En tercer lloc, la por davant del coronavirus i les seves conseqüències, sobretot les econòmiques, ha trencat pel mig el discurs dels neoliberals més entusiastes, els que reclamen un estat mínim i propugnen una societat sense traves, forta, dinàmica, independent i autoregulada. L'evidència és que, agradi més o menys, només les administracions públiques tenen avui, en les democràcies desenvolupades, tots els instruments a la mà per poder organitzar una resposta seriosa a un problema que depassa qualsevol previsió. El protagonisme de les administracions públiques és lògic i només des d'un dogmatisme frívol es podria discutir en aquest context, però això no hauria d'implicar passivitat per part de la societat civil. Al contrari, com s'està veient a Catalunya, les iniciatives sorgides des d'entitats i des de grups espontanis tenen un paper molt important a l'hora de lluitar contra

la pandèmia, i també a l'hora de millorar l'impacte del confinament i tot el que se'n deriva. La verticalitat de l'Estat no pot substituir la solidaritat horitzontal, sense la qual som individus desvinculats i a la deriva.

En quart lloc, i si m'ho permeteu, l'imperi del coronavirus suspèn el futur com a idea i ens obliga a tirar l'àncora en un present molt dens, sense fites i sense un horitzó clar. Dit d'una altra manera: tot és purament un «ara i aquí». Vivim al dia, no té gaire sentit fer plans quan ningú no sap quin recorregut tindrà aquesta megacrisi sanitària dins la qual es van covant altres crisis, no menys espavoridores: l'econòmica, la social, la moral, la política, etcètera. El present ens té atrapats (com un insecte prehistòric dins d'un fòssil) i nosaltres només tenim el present a l'abast; cada instant és la possibilitat de l'instant següent, res més. Però això és molt, però això és tot. Aquesta circumstància de confrontació directa amb els límits ens farà més savis o menys egoistes? Fa de mal dir. Les lliçons obtingudes araran de les experiències extremes ens transformen, però també sabem que es poden oblidar fàcilment després

N'hi ha, però, a qui l'estat d'alarma no empara. Les obres que estaven en marxa abans de la declaració, no cal que s'aturin. Evitarem així l'expansió del virus?

“
Neguit, desconcert i estupor.
Aquesta aventura ens passa
a nosaltres; no en som
només espectadors, en som
protagonistes sense haver-ho
demanat.

Es tanquen les fronteres dels
estats nació mentre, en canvi,
a Espanya, el Govern central
es nega a tancar la ciutat amb
més malalts per la Covid-19,
que és Madrid.

”

d'una o de dues generacions. Un cop passi aquesta mala època, haurem de posar-nos davant del mirall i ser capaços de dir —en veu alta— qui som i com hem canviat.

I, en cinquè lloc, el confinament i les restriccions de moviments que comporta la batalla contra la pandèmia de la Covid-19 posen damunt la taula la gran veritat que oculca i desdibuixa el món virtual que hem construït des de les tecnologies digitals i les xarxes socials: l'altre és el més important. Més que res. Jo soc per-

què soc al costat de l'altre, només entre la resta som tots plenament humans. Tancats a casa, podem comunicar-nos amb el món, però la vida vicarial no és exactament la vida, és només un succedani. Més enllà del nucli familiar estricte, ens cal formar part de la comunitat amb els nostres cossos, conviure amb els amics, els companys, els coneguts, etcètera. Els entorns digitals ens subministren la il·lusió (la simulació) de la trobada comunitària, però no hi ha amistat, ni complicitat,

ni coneixement, ni diàleg de debò sense la presència física de l'altre, sense la comunicació cara a cara, la que permet abraçar i tocar, la que basteix un espai sempre nou, a partir dels ulls, dels gestos, del to de veu, dels silencis. La pandèmia ens recorda que ser vol dir ser-hi, i ser-hi amb els altres.

Acabo com he començat, sota l'advocació d'Albert Camus: «Creien ser lliures i ningú serà lliure mentre hi hagi plagues.» La llibertat, vet aquí. Darrere de tot, sempre, la llibertat.

“Una universitat és la ciència organitzada en la seva plenitud i en la seva llibertat completes.”

JOSEPH TEXTE

Col·lecció
 Figura

UNIVERSITAT DE
 BARCELONA
 Edicions

www.publicacions.ub.edu

